

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101

บ้านดอนหาด ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Product and Packaging Development of Lemon Fresh Farm 101 Community
Enterprise Group in Ban Don Hat, Tha Muang Subdistrict,
Selaphum District, Roi Et Province

อัจฉราภรณ์ จุฑาผาด^{1*} และ อินทร์ อินอุ้นโชติ²

Atcharaporn Jutapad^{1*} and In Inouchot²

*Corresponding author, e-mail: atcharaporn.ju@gmail.com

Received: April 1st, 2021; Revised: April 23rd, 2021; Accepted: April 24th, 2021;

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแบบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและจุดเด่น - ข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 3) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้ชุมชน กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติพื้นฐาน ผลการวิจัย 1) จากการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า อาชีพหลักของคนในชุมชน คือ การทำนา หลังจากเสร็จจากการทำนา มีอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ คือ การปลูกเลมอน การปลูกพืชผักสวนครัว แปรรูปผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน จุดเด่น คือ การปลูกวัตถุดิบเอง ทำให้ลดต้นทุนในการซื้อ วัตถุดิบปลอดสารพิษ และเป็นเจ้าแรกในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ปลูกเลมอนแปรรูป ข้อจำกัด คือ ผลิตภัณฑ์บางประเภทยังไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน รูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนยังไม่มีรูปแบบเฉพาะตัว และยังไม่มีความแตกต่าง ขาดทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ 2) ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งประเมินผลการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ พบว่า ความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลทางธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Lecturer in Major of Digital Technology in Business, Faculty of Business Administration and Accountancy,
Roi Et Rajabhat University

² อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการค้าปลีก คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Lecturer in Master of Retail Innovation, Faculty of Business Administration and Accountancy,
Roi Et Rajabhat University

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research used development research and cooperative action research method. The purposes of research were 1) to study the operation context of the community enterprise and strengths - limitations of community enterprise products, 2) to develop products and packaging for the community enterprise, and 3) to transfer knowledge of product and packaging development to community. The targets were 50 members of the community enterprise of Lemon Fresh Farm 101 which was selected by purposive sampling. The tools used for data collection were questionnaires, interview forms, and satisfaction assessments. The statistics used in data analysis were descriptive statistics. Research results: 1) From the study of the operation model of the community enterprise groups, it was found that the main occupation of the people in the community was a farming after the farming completed. Having a career to earn money is growing lemons, vegetable gardening, processing products or raw materials which available in the community. The strengths of the community are the cultivation of raw materials by themselves which reduced the cost of purchasing. There are non-toxic raw materials and it is the first place in Roi Et province to grow processed lemon. However, the limitation is that some products do not have standard packaging. The community product model is not yet unique. It is still lack of product and packaging design skills and lack of knowledge in product and packaging development. 2) The results of product and packaging development which the community enterprise groups participated had expressed their opinions and evaluating product and packaging designs. The finding found that the overall was at the highest level. Moreover, 3) The results of satisfaction analysis in knowledge transfer of product and packaging development found that the overall is at a high level.

Keywords: Product Development, Packaging, Community Enterprises

บทนำ

จากนโยบายที่รัฐบาลที่มีเป้าหมายส่งเสริมพัฒนาที่ยั่งยืน ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (2560 – 2579) ซึ่งสร้างคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ รวมทั้งได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นแนวในการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง ประชาชนมีความมั่งคั่งอย่างยั่งยืน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 4 - 5) เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศส่งผลกระทบต่อประเทศไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง (สุณิสสา ละวรรณวงษ์ และนรินทร์ สังข์รักษา, 2558 : 1192) ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สมาคมประชาชาติแห่งเอเชีย

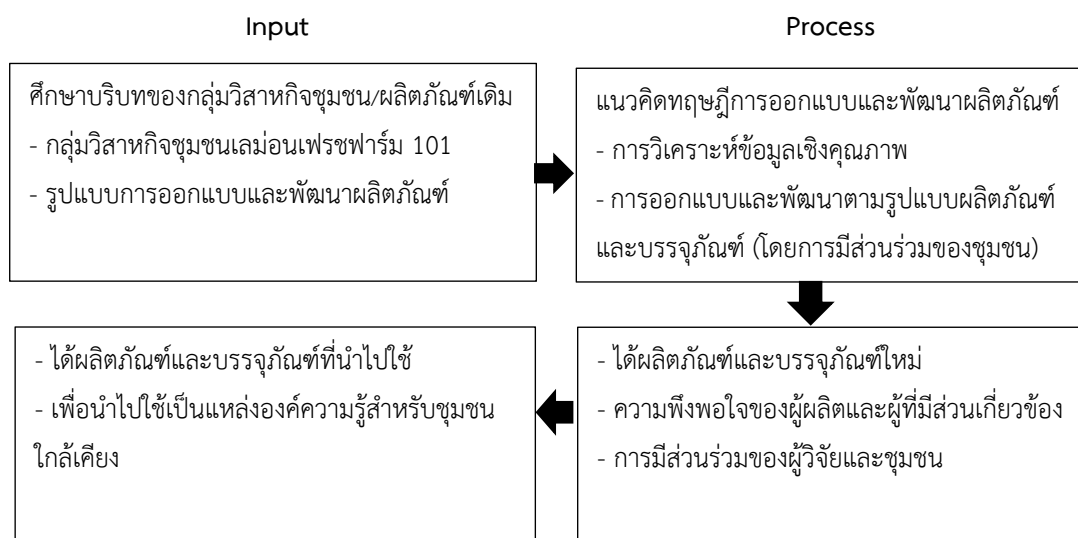
ตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน เป็นต้น ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งจะเป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการบ่มเพาะผู้ประกอบการในชุมชน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติที่สำคัญ ผู้ประกอบการจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ ด้านการจัดจำหน่าย สร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน (จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา, 2558 : 2024) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ในการสร้างเอกลักษณ์และการผลิตสินค้าในท้องถิ่น ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในการผลิตงานศิลปหัตถกรรมมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสนับสนุนให้ชุมชน วิสาหกิจชุมชน สามารถใช้ทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการ รวมไปถึงการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน การตลาดเชิงรุก การส่งเสริมให้มีศูนย์กระจายและแสดงสินค้าถาวรไปยังภูมิภาค และเมืองท่องเที่ยวหลัก เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548 : 23)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา และเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิจัยที่เกิดจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดอนหาดซึ่งเป็นชุมชนในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) โดยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นที่พึ่งของท้องถิ่นในการให้ความรู้ประสานความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งชุมชน/ท้องถิ่นเป็นผู้ได้รับการพัฒนาเน้นการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน การสร้างเอกลักษณ์และการผลิตสินค้าในท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 บ้านดอนหาด ตำบลท่าม่วงอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีลักษณะโดดเด่น สร้างความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน ตลอดจนพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพื่อนำออกสู่ตลาดการแข่งขันในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 และจุดเด่นและข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101
3. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สู่การนำไปใช้ประโยชน์

กรอบดำเนินการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบดำเนินการวิจัย

จากรูปที่ 1 กรอบดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา และเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านดอนหาด ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิสาหกิจ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ร่วมกันคิด ร่วมกันออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง พร้อมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกให้ได้มาของข้อมูลผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เดิมที่จะพัฒนาและดำเนินการตามกรอบของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยกำหนดเขตพื้นที่การวิจัย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเพชรฟาร์ม 101 บ้านดอนหาด ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 50 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถามรูปแบบการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเพชรฟาร์ม 101 และทั้งจุดเด่นและข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เดิม
2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับสมาชิกกลุ่มเลม่อนเพชรฟาร์ม 101
3. แบบประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลม่อนเพชรฟาร์ม 101

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยวิเคราะห์ตามสถานะของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีอยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และทำการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ร่วมกับชุมชน และให้ความรู้กับกลุ่มชุมชนหรือบุคคลทั่วไปที่สนใจ จนได้แบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ จากนั้นผู้วิจัยได้

ประเมินความพึงพอใจของคนในชุมชนต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการนำเสนอข้อมูลและแสดงความคิดเห็นโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์ ซึ่งมี 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมทีมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการลงพื้นที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มวิสาหกิจ

ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพร้อมด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และสำนักงานพัฒนาชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ โดยข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม สัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 4 นำรูปแบบที่ออกแบบไปปรับปรุงแก้ไขร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเฟรชฟาร์ม 101 และสมาชิกกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่

ขั้นตอนที่ 6 สรุปและประเมิน นำผลเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้

ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเฟรชฟาร์ม 101 ที่มีการออกแบบให้เข้ากับผลิตภัณฑ์จนได้แบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมา และทำการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำผลที่ได้เทียบกับเกณฑ์การประเมิน (Best, 1977 : 190) ดังนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 – 5.00 หมายความว่า ระดับพึงพอใจมากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายความว่า ระดับพึงพอใจมาก 2.51 – 3.50 หมายความว่า ระดับพึงพอใจปานกลาง 1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับพึงพอใจน้อย และ 1.01 – 1.50 หมายความว่า ระดับพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารูปแบบการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเฟรชฟาร์ม 101 และจุดเด่นข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเฟรชฟาร์ม 101

1.1 รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเฟรชฟาร์ม 101

บ้านดอนหาด ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีความเรียบง่ายตามวิถีชีวิตของชาวบ้านตามชนบท คนในชุมชนยังคงยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยแบบดั้งเดิม โดยยึดอาชีพหลัก คือ การทำนา หลังจากเสร็จจากการทำนา มีอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ คือ การปลูกเลม่อน การปลูกพืชผักสวนครัว แปรรูปผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบที่มีในชุมชน เมื่อวันที่ 15 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเฟรชฟาร์ม 101 ขึ้น และในปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่ม 50 คน มีวัตถุประสงค์หลักคือให้คนในชุมชนมีรายได้เสริม หลังจากเสร็จจากหน้าทำนา และสร้างรายได้หลักของคนที่ไม่ได้ทำกิน คือ การปลูกเลม่อน การปลูกพืชผัก แปรรูปสินค้า การจักสาน การทอเสื่อ ต่อมาได้มีหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเข้ามาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน (ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเฟรชฟาร์ม 101, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2563) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4.06	0.90	มาก
2. ท่านได้กำหนดแผนการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4.60	0.49	มากที่สุด
3. ท่านให้สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินงาน	4.59	0.78	มากที่สุด
4. ท่านได้มีการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4.20	0.72	มาก
5. ท่านมีการกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4.44	0.50	มาก
6. ท่านมีการแบ่งหน้าที่ให้แก่สมาชิกในการดำเนินงาน	3.60	0.49	มาก
7. ท่านได้มีการจัดบันทึกรายรับ – รายจ่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกครั้ง	4.88	0.41	มากที่สุด
8. ท่านได้กำหนดวิธีการปันผลให้แก่สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4.58	0.50	มากที่สุด
9. ท่านได้เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้แสดงความคิดเห็น	4.89	0.39	มากที่สุด
โดยรวม	4.43	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.58)

1.2 จุดเด่น – ข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101

ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 ที่ได้จากการวิเคราะห์รูปแบบเดิมและจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จุดเด่น คือ กลุ่มดำเนินการปลูกวัตถุดิบเอง ทำให้ลดต้นทุนในการซื้อวัตถุดิบ วัตถุดิบปลอดสารพิษ และเป็นเจ้าเดียวเจ้าแรกในจังหวัดร้อยเอ็ด ข้อด้อย คือ สมาชิกในกลุ่มมีแต่ผู้สูงอายุ ระยะเวลาในการผลิตใช้เวลาในการผลิตนาน ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์บางประเภทยังไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน รูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนยังไม่มีรูปแบบเฉพาะตัว และยังไม่มีความแตกต่างจากที่อื่น กลุ่มต้องคิดค้นหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุมชนให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และราคาสินค้าบางประเภทค่อนข้างสูงเพราะเป็นสินค้าที่มีกรรมวิธีการผลิตจากสมาชิกหรือคนมากกว่าเครื่องจักร ไม่มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น แรงงานขาดทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ขาดการพัฒนาฝีมือแรงงาน และขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ (ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2563) ซึ่งทางผู้วิจัยได้ดำเนินการเปรียบเทียบตัวผลิตภัณฑ์เดิมที่มีข้อดีและข้อด้อยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์	รูปภาพ	ข้อดี	ข้อจำกัด
น้ำดื่มเลมอน		วัตถุดิบกลุ่ม ดำเนินการปลูกเอง	บรรจุภัณฑ์ไม่ เหมาะสมกับการ จำหน่าย
สบู่เลมอนน้ำผึ้ง		วัตถุดิบกลุ่ม ดำเนินการปลูกเอง	บรรจุภัณฑ์ไม่ เหมาะสมกับการ จำหน่าย, ไม่มีโลโก้, ไม่เหมาะแก่การซื้อ เป็นของฝาก
ซีลล์ โคคูณ เฟ เซียล โซป (ผลิตภัณฑ์รังผึ้ง ขัดหน้า)		วัตถุดิบหาง่ายในพื้นที่	บรรจุภัณฑ์ไม่ เหมาะสมกับการ จำหน่าย, ไม่มีโลโก้
เลมอนโลชั่น บำรุงผิว		วัตถุดิบกลุ่ม ดำเนินการปลูกเอง, ส่วนผสมหาง่ายใน พื้นที่	บรรจุภัณฑ์ยังไม่ เหมาะสมกับการ จำหน่าย, ไม่มีโลโก้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์	รูปภาพ	ข้อดี	ข้อจำกัด
ผงเลมอนสครับ		วัตถุดิบกลุ่ม ดำเนินการปลูกเอง, ส่วนผสมหาง่ายใน พื้นที่	บรรจุภัณฑ์ยังไม่ เหมาะสมกับการ จำหน่าย, ไม่มีโลโก้

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เดิมที่มีข้อดีและข้อจำกัด ผู้วิจัยได้ร่วมประชุมกับกลุ่มวิสาหกิจ ตัวแทน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 นั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีความเข้าใจในการกระบวนการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ สามารถผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่รู้จักของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้สามารถผลิตผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์แข่งขันกับคู่แข่งในตลาดได้

2. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101

ผู้วิจัยได้นำผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ โดยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและร่วมกันแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งประเมินผลการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วย 8 ขั้นตอน 1. การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ 2. การคัดเลือกความคิด 3. การทดสอบความคิด 4. การวางกลยุทธ์ทางการตลาด 5. การวิเคราะห์ธุรกิจ 6. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 7. การทดสอบตลาด และ 8. การนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามความพึงพอใจจากผู้ผลิตและผู้บริโภคมาวิเคราะห์ เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดโดยการจัดอบรมให้กับกลุ่มและชุมชนใกล้เคียงหรือผู้ที่สนใจ รวมถึงขั้นตอนการประเมินผลความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในขั้นตอนไป

จากผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 และกลุ่มดำเนินการประเมินความพึงพอใจของแต่ละผลิตภัณฑ์ ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์น้ำเลมอน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.43) ผลการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์น้ำเลมอนเดิมและใหม่ ดังรูปที่ 2

(ก) ผลิตรักษ์เดิม

(ข) ผลิตรักษ์ใหม่

รูปที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลิตรักษ์น้ำเลมอนเดิม (ก) และผลิตรักษ์ใหม่ (ข)

2. ผลการประเมินการพัฒนาผลิตรักษ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตรักษ์สบู์เลมอนน้ำผึ้ง พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเพชรฟาร์ม 101 มีความพึงพอใจต่อผลิตรักษ์และบรรจุภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.74) ผลการเปรียบเทียบผลิตรักษ์สบู์เลมอนน้ำผึ้งเดิมและใหม่ ดังรูปที่ 3

(ก) ผลิตรักษ์เดิม

(ข) ผลิตรักษ์ใหม่

รูปที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลิตรักษ์สบู์เลมอนน้ำผึ้งเดิม (ก) และผลิตรักษ์ใหม่ (ข)

3. ผลการประเมินการพัฒนาผลิตรักษ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตรักษ์ซิลล์ โคคุณ เฟเซียล โขป พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเพชรฟาร์ม 101 มีความพึงพอใจต่อผลิตรักษ์และบรรจุภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.67) ผลการเปรียบเทียบผลิตรักษ์ซิลล์ โคคุณ เฟเซียล โขปเดิมและใหม่ ดังรูปที่ 4

(ก) ผลิตภัณฑ์เดิม

(ข) ผลิตภัณฑ์ใหม่

รูปที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ซิลค์ ไคคู่น เฟเชียล โซปเดิม (ก) และผลิตภัณฑ์ใหม่ (ข)

4. ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เลมอนโลชั่นบำรุงผิว พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.89) ผลการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์เลมอนโลชั่นบำรุงผิวเดิมและใหม่ ดังรูปที่ 5

(ก) ผลิตภัณฑ์เดิม

(ข) ผลิตภัณฑ์ใหม่

รูปที่ 5 ผลการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์เลมอนโลชั่นบำรุงผิวเดิม (ก) และผลิตภัณฑ์ใหม่ (ข)

5. ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผงเลมอนสครับ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.74) ผลการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ผงเลมอนสครับเดิมและใหม่ ดังรูปที่ 6

(ก) ผลิตภัณฑ์เดิม

(ข) ผลิตภัณฑ์ใหม่

รูปที่ 6 ผลการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ผงเลมอนสครับเดิม (ก) และผลิตภัณฑ์ใหม่ (ข)

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้กับชุมชน ผู้วิจัยปรับใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำรูปแบบที่ออกแบบจากผู้วิจัยมาร่วมนำเสนอพร้อมทั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการให้ข้อมูลและร่วมกันออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์รวมถึงการประเมินความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ			
1. การประชาสัมพันธ์การจัดโครงการในการถ่ายทอดองค์ความรู้	3.86	0.46	มาก
2. ความสะดวกในการลงทะเบียน	4.42	0.50	มาก
3. การดำเนินงานเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน	4.55	0.84	มากที่สุด
4. รูปแบบของการจัดโครงการมีความเหมาะสม	4.42	0.50	มาก
5. ความเหมาะสมของวันและระยะเวลาในการอบรม	3.97	0.91	มาก
2. ด้านวิทยากร			
1. การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร	4.42	0.50	มาก
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้ของวิทยากร	4.02	0.88	มาก
3. สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น	4.64	0.77	มากที่สุด
4. ใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย	4.06	0.90	มาก
5. การตอบคำถามของวิทยากร	4.21	0.98	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
1. ความเหมาะสมของสถานที่	4.82	0.39	มากที่สุด
2. ความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่	4.17	0.97	มาก
3. ความเหมาะสมของสื่อและอุปกรณ์	4.06	0.90	มาก
4. ความชัดเจนของเอกสารประกอบการอบรม	4.04	0.21	มาก
5. ความเหมาะสมของอาหารกลางวันและอาหารว่าง	4.04	0.21	มาก
4. ด้านความรู้ความเข้าใจ			
1. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อนการอบรม	4.26	0.75	มาก
2. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้หลังการอบรม	4.89	0.39	มากที่สุด
3. สามารถบอกประโยชน์ ได้	4.04	0.21	มาก
4. สามารถบอกข้อดีได้	4.82	0.39	มากที่สุด
5. สามารถอธิบายรายละเอียดได้	4.64	0.77	มากที่สุด
6. สามารถนำไปบูรณาการทางความคิดสู่การทำงานเป็นทีมและพัฒนางานอย่างเป็นระบบ	3.86	0.46	มาก
5. ด้านการนำองค์ความรู้ไปใช้			
1. สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	3.67	0.56	มาก
2. สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ ถ่ายทอดแก่ชุมชนหรือบุคคลที่สนใจได้	3.27	0.54	มาก
3. สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมกลุ่มได้	4.77	0.42	มากที่สุด
4. มีความมั่นใจและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในกลุ่มวิสาหกิจได้	3.48	0.58	มาก
ภาพรวม	4.22	0.25	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ พบว่า ความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.25) เมื่อทำการวิเคราะห์รายด้านพบว่า 1) ด้านกระบวนการ/ ขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.21) 2) ด้านวิทยากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.19) 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.37) 4) ด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.22) และ 5) ด้านการนำองค์ความรู้ไปใช้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$, S.D. = 0.07) ทั้งนี้ตัวอย่างกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ ดังรูปที่ 7

รูปที่ 7 การถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้กับชุมชน
ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 พบประเด็นที่สำคัญสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ บ้านดอนหาด ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีความเรียบง่ายตามวิถีชีวิตของชาวบ้านตามชนบท คนในชุมชนยังคงยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยแบบดั้งเดิม โดยยึดอาชีพหลัก คือ การทำนา หลังจากเสร็จจากการทำนา มีอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ คือ การปลูกเลมอน การปลูกพืชผักสวนครัว แปรรูปผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบที่มีในชุมชน (ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2563) เมื่อวันที่ 15 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ประธานกลุ่มได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 ขึ้น และในปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่ม 50 คน มีวัตถุประสงค์หลักคือให้คนในชุมชนมีรายได้เสริม หลังจากเสร็จจากหน้าทำนา และสร้างรายได้หลักของคนที่ไม่ได้ทำนา คือ การปลูกเลมอน การปลูกพืชผัก แปรรูปสินค้า การจัดสาน การทอเสื่อ ต่อมาได้มีหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเข้ามาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน ซึ่งพบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีจุดเด่น คือ กลุ่มดำเนินการปลูกวัตถุดิบเอง ทำให้ลดต้นทุนในการซื้อ วัตถุดิบปลอดสารพิษ และเป็นเจ้าเดียวเจ้าแรกในจังหวัดร้อยเอ็ด ข้อด้อย คือ สมาชิกในกลุ่มมีแต่ผู้สูงอายุ ระยะเวลาในการผลิตใช้เวลาในการผลิตนาน ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์บางประเภทยังไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน รูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนยังไม่มีรูปแบบเฉพาะตัว และยังไม่มีความแตกต่างจากที่อื่น กลุ่มต้องคิดค้นหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุมชนให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และราคาสินค้าบางประเภทค่อนข้างสูงเพราะเป็นสินค้าที่มีกรรมวิธีการผลิตจากสมาชิกหรือคนมากกว่าเครื่องจักร ไม่มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น แรงงานขาดทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ขาดการพัฒนาฝีมือแรงงาน และขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุรักษ อาทิตยกุล และขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2557 : 26) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสินค้า OTOP แบบมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการให้เข้าสู่ระดับ 4 ถึง 5 ดาว กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กุนเชียงเล่าฮั่วก็ พบว่าผู้ประกอบการยังไม่มีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ใช้การบริหารแบบระบบครอบครัว ขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนและบุคคลภายนอก รวมถึงขาดการควบคุมคุณภาพการผลิตอย่างเป็นระบบ ส่วนแนวทางจัดการแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การให้มีส่วนร่วมกับชุมชนทั้งในส่วนของการประชุมร่วมกัน การใช้วัตถุดิบจาก

ชุมชนและการใช้แรงงานชุมชนให้มากขึ้น 2) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยทั้งในส่วนองบรรจภัณฑ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากผลิตภัณฑ์ที่เหลือใช้เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางการผลิต 3) ต้องมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าและการควบคุมระบบการผลิตให้มีความสม่ำเสมอ

จากผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและร่วมกันแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งประเมินผลการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ ผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ที่ทำการพัฒนา คือ 1) ผลการประเมินการออกแบบและบรรจภัณฑ์ผลิตภัณฑ์น้ำเลมอน มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.43 2) ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สบู่เลมอนน้ำผึ้ง มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.74 3) ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชิลล์ โคลน เฟรชเชิล โซป มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.67 5) ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เลมอนโลชั่นบำรุงผิว มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.89 และ 6) ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เลมอนสครับ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.74 ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจ ตัวแทน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ใหม่มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีความเข้าใจในการกระบวนการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ สามารถผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ และให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังสามารถผลิตผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์แข่งขันกับคู่แข่งในตลาดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร และคณะ (2563 : 24) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบรรจภัณฑ์และตลาดดิจิทัลข้าวปลอดสารแปรรูป กลุ่มวิสาหกิจข้าเตาปูน จังหวัดราชบุรี 1) ผู้ประกอบการมีระดับความคิดเห็นเชิงบวกหลังการปรับปรุงโลโก้ วัสดุที่ใช้เป็นบรรจภัณฑ์ ลักษณะบรรจภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านสื่อการตลาดดิจิทัลเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และ 3) ลูกค้ามีความพึงพอใจของลูกค้าข้าวปลอดสารแปรรูปมี ความพึงพอใจบรรจภัณฑ์และสื่อสังคมออนไลน์หลังการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านบรรจภัณฑ์อยู่ในระดับมาก และด้านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด

จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ พบว่าความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อทำการวิเคราะห์รายด้านพบว่า 1) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก 2) ด้านวิทยากร อยู่ในระดับมาก 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก 4) ด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก และ 5) ด้านการนำองค์ความรู้ไปใช้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันวิจัยและพัฒนา (2559 : 13) พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปเห็ดและบัญชีครัวเรือน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฐานทรัพย์ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี มีความพึงพอใจในภาพรวมของการถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปเห็ดและบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.60

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มวิสาหกิจ

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เพื่อนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์กลุ่ม
2. ควรมีการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลมอนเฟรชฟาร์ม 101 ทางด้านการตลาดออนไลน์ การส่งเสริมการจัดจำหน่าย/ การขายออนไลน์ และ Mobile banking

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมหรือพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ให้กับกลุ่มวิสาหกิจหรือชุมชน หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความสนใจ และควรมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้การช่วยเหลือ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการบูรณาการจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ดำเนินการพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ OTOP ในเขตชุมชนพื้นที่บริหารของมหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2563 ขอขอบพระคุณชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเพชรพาร์ม 101 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด และมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). *วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา. (2558). แนวทางการจัดการที่มีคุณภาพ ของวิสาหกิจชุมชน เพื่อการบรรลุยุทธศาสตร์ด้านการอยู่ดีมีสุข ใน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(2), 2039 - 2053.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, รุ่งทิวา ชูทอง, สุธาทิพย์ ท้วจบ. (2563). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตลาดดิจิทัลผลิตภัณฑ์ข้าวปลอดสารแปรรูป กลุ่มวิสาหกิจข้าวเตาปูน จังหวัดราชบุรี. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(3), 24 – 34.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2559). รายงานผลการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปเห็ดและบัญชีครัวเรือน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฐานทรัพย์ อำเภอท่าม่วง จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564* [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2563, จาก : <https://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan12.pdf>.
- สุนิสา ละวรรณวงษ์ และนรินทร์ สังข์รักษา. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชนอัญมณีและเครื่องประดับจังหวัดกาญจนบุรีเพื่อการแข่งขันทางการค้าสู่ประชาคมอาเซียน. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(1), 1912 – 1211.
- อนรรักษ์ อาทิตย์กวี และขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2557). การบริหารจัดการสินค้า OTOP แบบมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการให้เข้าสู่ระดับ 4 ถึง 5 ดาว : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กุนเชียงเล่าฮั่วเกี. *วารสารการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 7(2), 26 – 37.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd edition). Englewood Cliffs : Prentice - Hall.

บุคลากร

ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลม่อนเพชรพาร์ม 101. (ผู้ให้สัมภาษณ์). อัจฉราภรณ์ จุฑาผาด (ผู้สัมภาษณ์). ที่ บ้านดอนหาด ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120. เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2563.